

Jozef Branec, Trenčín 11. V. 52

Rektor:

Čo máme vedieť o Skalke

pri Trenčíne?

Kčs 5,-

Toto je e-kniha, ktorú môže každý rozširovať voľne a zdarma v elektronickej podobe, je nepredajná, dostupná aj na internete.

Táto e-kniha je vydaná ako 6. zväzok v rade "Branecský každému a všetkým", je súčasťou digitalizácie diela Rektora Piaristov pátra Jozefa Branecského, je súkromnou iniciatívou vzniknutou v roku 2013 na základe súhlasu vlastníka autorských práv, zdarma, bez podpory Mesta Trenčín, štátu, Európskej únie či iných inštitúcií.

Cieľom je zachovať a voľne šíriť dielo, odkaz a pamiatku Rektora Branecského.

Ako podklad pre túto e-knihu bola použitá kniha z knižnice pána Ing. Dušana Jánošíka.

Scany: Ing. Dušan Jánošík.

Úpravy a zostavenie Ing. Vojtech Brabenec, 2015, Klub starých Trenčanov.

www.trencan.6f.sk (Jeseň 2015)

M. Orgoník, Trenčín

Automobile

Auto potreby

Auto výzbroj

Telefon 24-78

KNÍHTLAČIAREŇ
PAPIERNICTVO

VOJTECH ČELKO A SPOL.
TRENČÍN

TELEFON 2009

DOM DAROV

Poznámka: Príjem za inzeráty venoval sa celý na reštauráciu zhoreneho kostola piaristov v Leviciach.

Digitalizácia: Ing. Dušan Jánošík, Ing. Vojtech Brabenec, 2015.

Jozef Brabenec, Trenčín 11.0.52

Rektor:

Čo máme vedieť o Skalke
pri Trenčíne?

Kčs 5,-

Slovena

slovenské vlnárske
závody

národný podnik

závod v Trenčíne

Telef.: 2451, 2452, 2453

Čo máme vedieť

O SKALKE

pri Trenčíne?

J. E. arcibiskup Dr. KAROL KMETKO

mecén Skalky

Ú v o d o m.

Skalka je posvätným miestom Slovákov. Tým ju učinili sv. Ondrej a Beňadik svojím svätým životom a Beňadik aj svojou krvou. Slováci cez storočia chodievali sem čerpať v slabostiach posilnenie a v zármutku potešenie. Najmä 17. júla a 15. augusta prichádzaly sem veľké procesie nielen z celého Považia, ale aj z Moravy až do deväťdesiatich rokov XVIII. storočia. Od tých čias pustly sväté miesta, kým neožil z milodarov Slovákov r. 1924 reštaurovaný kostolík na štrmej skale. Dúfajme, že raz vstane aj kláštor, čo je teraz ešte v rumoch.

S povolením cirkevnej vrchnosti v Nitre
číslo 1.230/1947.

1. Rozdelenie látky.

Skalky máme dve: Veľkú a Malú Skalku. V rumoch ležiaci kláštor je Veľká Skalka a obnovený kostolík Malá Skalka. Ta chodievali 17. júla, sem zas na sviatok Nanebevzatia P. Márie, 15. augusta. Podľa záznamu z r. 1268, keď ešte nebola Veľká Skalka, tento kostolík bol posvätený k úcte Sv. Beňadika. Keď jezuiti prišli do Trenčína r. 1645 a usadili sa na Skalke, vtedy už kostolík bol venovaný Matke Božej. Stalo sa tak asi preto, že po vybudovaní Veľkej Skalky dva kostolíky by boli slúžili k úcte Sv. Ondreja, pustovníka, a Sv. Beňadika, mártýra. Tento kostolík, menovaný Malou Skal-kou, stojí na strmej skale, odkiaľ zloději do Váhu hodili zavraždeného Beňadika.

2. Veľká Skalka.

Veľká Skalka bola opátstvom, ktoré Jakub I., nitriansky biskup, založil r. 1220 na úctu pustovníkov sv. Ondreja a Beňadika, mártýra. Dočítame sa o tom v zakladajúcej listine. Zároveň vystavil kláštor a kostolík pri jaskyni, kde vraj ešte vtedy bolo možno rozoznať šikvrny krvi sv. Beňadika. Na živobytie pátrov a frátrov benediktínov daroval dedinu Újezd a Piechov. Zabezpečil im živobytie aj naturáliami. Daroval im aj štvrtinu vína, čo sa mu urodilo v Beckove, a základinu 200 zlatých doplnil o štyri roky ďalšími darmi.

Keď sa počet členov kláštora pre rastúcu duchovnú prácu stále zväčšoval, kráľ Béla IV r. 1238 daroval opátstvu dedinu Geste, patriacu k trenčianskemu hradu. Od tých čias sa obec menuje Opatová, lebo predstavený kláštora bol opát.

Povinnosťou bratov bolo, aby zveľaďovali život veriacich a hlásali slovo božie, takže kostolík Skalky stal sa čoskoro duchovným strediskom celého Považia, ba prichodily sem procesie aj z Moravy.

Preletelo pol storočia. Z mladých benediktínov sa stali starci, keď rehoľník Pavol bol opátom Skalky. On je prvý, ktorého meno poznáme. Bol to človek rázneho ducha. R. 1297 vybral sa do Nitry k biskupovi Paskáziovi, aby bol presne určený chotár opátskeho majetku, lebo susední páni často odorávali z neho. Biskup vyhovel jeho žiadosti a v listine vymedzil hranice opátskeho majetku. Táto listina je veľmi zaujímavá z toho ohľadu, že sa z nej dozvedáme, aké slovenské dediny ležaly v XIII. storočí okolo Trenčína. Spomína sa tu dedina Veselo, Novejsa, Kuča, neďaleko od nej Kľučoča Sača a Kľučov. Prichodí ešte Studánka, Bečo, Močiar, Rakafa a potok Mohín.

3. Za Matúša Čáka.

Alojz Medniansky (r. 1826) spomína, že Matúš Čák rozohnal pátrov benediktínov. Ale okol-

nosť, že opát Stefan bol Matúšovým najvernejším priateľom, ktorý vytrval pri ňom i vtedy, keď bol daný do cirkevnej kliatby, a vytrval pri ňom až do smrti, dokazuje, že Matúš ich nerozohnal, ba zaiste všemožne podporoval. V ich predstavenom ctil všetkých. A predsa smutná je naša rozpomienka na Matúša, súvisle s nitrianskym katedrálным kostolom a pozostatkami sv. Ondreja a Beňadika, uloženými tam na večný odpočinok.

Stalo sa, že kardinál Gentilis, pápežský legát, r. 1311 exkomunikoval Matúša Čáka pre nepravosti, spáchané na poddaných Karola Roberta, nešetiac kostoly, ani kláštory. Následok trestu bol však horší, ako jeho príčina. Čítame v žalobnej listine Jána, nitrianskeho biskupa, z r. 1318: „Matúš Čák hrozným ohňom spálil nitriansky katedrálный kostol, mesto, hrad s vežami a múrami, ktoré srovnal so zemou”.

Tiež „zničil sväté knihy, biskupské, opátske a kňazské rúcha, kalichy, zvony i pozostatky sv. Ondreja a Beňadika”. (Corpora SS., scilicet Zoerardi et Benedicti et alia omnia indifferenter sunt exusta.)

Keďže opát Stefan aj naďalej slúžil Matúšovi sv. omšu a neprestal ani „do terajšieho času” (1318), preto kardinál aj jeho vyobcoval z Cirkvi. Môžeme však zdôrazniť, že Matúš Skalku nielen šetril, ale aj hmotne podporoval.

Po smrti Matúšovej (18. marca 1321), za panovania kráľa Karola Roberta, ktorý dohl

trenčiansky hrad po poldruharočnom obliehaní, tak nitriansky biskup ako i ostrihomský arcibiskup dostali nazad svoje cirkevné majetky. Aj Skalka prišla pod blahodarný dozor opätovne spomenutého Jána, nitrianskeho biskupa. Jeho prvou povinnosťou bolo, aby miesto opáta Štefana posadil za opáta Bašana, ktorý v rehoľnom živote Skalky zaviedol nový a prísny poriadok.

4. Od smrti Matúšovej po dobytie trenčianskeho hradu (1321-1528).

Slávny syn slávneho otca kráľ Ľudovít Veľký z rodu Anjou význačne podporoval našich rehoľníkov. Tak r. 1354 oslobodzuje obyvateľov Zliechova od všetkej krajinskej roboty, aby tým vernejšie plnili svoje povinnosti voči opátstvu. Dovoľuje im aj drevo rúbať v erárnych horách. Tu musíme poznamenať, že pátri benediktíni Zliechov dostali ako fundáciu r. 1290 od vdovy grófa Smaragda, pána košeckého majetku.

Opáti odmeňovali slušne vernosť Zliechovčanov. Tak spomenutý Bašan r. 1337 dáva rozličné výsady richtárovi Pakaldovi, Ján zo Zliechova (1381—1424) zase richtárovi Gregorovi a opát Pavol r. 1429 celej dedine uľahčuje na tarchách.

Tichý, bohabojný život rehoľníkov nik nevyrušoval. Pokojne hlásali slovo božie, konali misie a posilňovali veriacich vo viere.

Túto ich požehnanú prácu prerušili na kratší čas husitské vojny, keď r. 1430 celé Po-
važie dunelo pod ťažkým krokom husitského
vojska.

Veľké nešťastie zastihlo Skalku, keď Kat-
zianer, generál Ferdinanda Habsburga I., r. 1528
dobyl trenčiansky hrad.

Na hrade bolo vyše 2000 vojakov a kano-
nierov pod velením udatných Slovákov, a to
Pavla Baračku a Beňadika Kozára. Streliva,
stravy mali dosť, takže nepriateľ už vyše me-
siaca obliehal hrad bezvýsledne. Konečne však
podarilo sa mu ho podpáliť ohnivými strelami.
Oheň sa rozšíril aj na starodávny farský kostol
a odtiaľ na mesto, kde neostalo neporušeného
domu. Stalo sa to 20. júna 1528.

Toto nemecké víťazstvo spečatilo aj osud
benediktínov na Skalke. „Dispersis Monachis
bona Abbatiae per Caesareos applicata in sti-
pendium Militis — po rozohnaní rehoľníkov
cisárski páni obrátili majetok opátstva na žold
vojska” — čítame v starých zápiskoch. Touto
smutnou vetou končí sa 308-ročné požehnané
účinkovanie benediktínov na Skalke.

5. Od dobytia hradu po príchod jezuitov (1528-1645).

Roku dobytia trenčianskeho hradu nitrián-
skym biskupom bol Štefan Podmanický, ktorý
od Ferdinanda Habsburga I. dostal patronátne

právo nad opátstvom Skalky. Ale len podľa
mena bol on pánom tohto majetku, lebo rozka-
zovalo tam cisárske vojsko.

Po Podmanickom z vôle kráľa Ferdinanda
pánom nitrianskeho hradu sa stal gr. František
Thurzo, nehodný tejto hodnosti. Ani kňazom
nebol, prijal len nižšie kňazské svätenia. Bisku-
pom sa nikdy nestal, lebo pápež jeho voľbu ne-
potvrdil. (Electus, nec confirmatus, nec con-
secratus.)

Keďže patronátne právo Skalky patrilo je-
mu, v čom ho potvrdil cisár r. 1553, vymenoval
za opáta Skalky Tomáša Vizkeletyho, za kto-
rým r. 1560 nasledoval Štefan Radec, neskoršie
jágerský biskup, ktorý r. 1580 samovoľne odo-
vzdáva majetok opátstva Jánovi Záluskému,
svojmu civilnému tajomníkovi s podmienkou,
že sa stane kňazom.

Roku 1582 Zachariáš Mosóczy, nitriansky
biskup, je opätom Skalky.

Za ním Mikuláš Čerňanský (1587—1590),
ktorý mal veľa ťažkostí s Jánom Ujfalussyom,
susedným zemepánom.

Po ňom nasledoval Pavol Boronay (1590—
1593) a Marcel Nagy, nitriansky kanonik (1593
—1602). Z jeho testamentu vieme, aké mal
príjmy zo Skalky. Úroda zbožia činila r. 1601
600 „cswertniakov” okrem množo štvrťniakov
jačmeňa na varenie piva, tiež i mnoho ovsá.
Medzi dôchodkami je spomenutý aj príjem
z krčmy na výčap piva.

Nasledujúcim opátom bol Valentin Lépes (1607—1611). Za ním Pavol Dávid, prepošť spišský, neskoršie biskup vacovský, ktorý užíval tento majetok až do roku 1630, keď Ján Púšky, nitriansky biskup, stal sa opátom Skalky.

Pod Jánom Púškom nastala veľká zmena v riadení opátstva, lebo na žiadosť Juraja Lippayho, ostrihomskeho arcibiskupa, Púšky daroval jezuitom celý majetok s kláštrom a kostolíkom, vystaveným na strmej skale, čo potvrdil aj cisár Ferdinand III.

Náboženský život na Skalke za týchto 117 rokov nezodpovedal záujmom Cirkvi na Považí. Dôkazom toho je napr. rozhodnutie Štefana Radeca, ktorý daroval Skalku svojmu civilnému tajomníkovi.

Museli prísť jezuiti, aby tam začal prúdiť nový život. Vtedy nastala najslávnejšia doba tohto posvätného miesta.

6. Príchod jezuitov na Skalku.

Jezuiti prišli na Skalku v septembri r. 1645. Neúnavnou apoštolskou prácou vystavili na Považí nádherný stánok Bohu, kde celé údolie nachádzalo čistou vodu večného prameňa, vyvierajúceho z nebeskej lásky. Jeho základ budovali na Skalke, podporovaní súc obetami a modlitbou kajúcich Slovákov.

Juraj Lippay, arcibiskup ostrihomský (1641—1666), pokračoval v duchu svojich predchod-

cov Pázmánya (1616—1637) a Lósyho (1637—1641), keď sa rozhodol, že v Trenčíne usadí jezuitov. Keďže evanjelický magistrát nechcel ich prijať do mesta, vyše roka museli bývať na Skalke. Inštaloval ich tam spomenutého roku pred sv. Michalom Mikuláš Mitický, popredný zeman a cisársky úradník.

Zpočiatku boli tam len traja pátri, a to Ján Lippay, Štefan Keresztesy a Martin Fábry, ktorého provinciál vymenoval za rektora. Bol natione Slavus — Slovák. Onedlho Daniel Sedník, rodák z Pruského, prišiel im na pomoc.

Tak sa stala Skalka prvým útlkom jezuitov na Považí.

7. Začiatok práce.

„Katolíckemu ľudu poskytujeme pokrm učenia Kristovho čiastočne v kostolíku Veľkej Skalky, čiastočne v kaplnke Panny Márie na Malej Skalke. Sem chodia katolíci tak z mesta ako i zo susedných dedín v nedeľu a sviatok, lebo evanjelici nestrpia v Trenčíne katolíckeho kňaza“ — píše rektor Fábry r. 1645.

Začiatok tejto práce bol ťažký, ale jezuiti sa jej neľakali, hoci mali rozličné veľké i hmotné starosti.

Keď provinciál onedlho preložil Fábryho do Jágru, jeho miesto zaujal Ján Lippay, kto-

rého prvou starosťou bolo, aby svojim bratom zabezpečil výživu, čo sa mu aj podarilo, takže do septembra 1646 zveľadil príjmy na 800 zl.

Keď P. Sedník po niekoľkých týždňoch zomrel, miesto neho poslali Františka Nedecského. Styria jezuiti na Skalke horlivo hlásali evanjelium a vysluhovali sviatosti. Počet veriacich stále rástol. Okrem sv. omše odbavovali všetko idiomate slovanico — po slovensky.

Nastal húževnatý zápas za obnovenie katolicizmu v Trenčíne a na Považí.

8. Obnovenie Veľkej Skalky.

Jezuiti na Skalke bývali vyše roka, kým sa dostali do Trenčína. Stalo sa to 2. dec. 1646.

Triumfom ich nezlomnej vytrvalosti bol veľký sviatok celého Považia, keď Juraj Lippay, arcibiskup ostrihomský, posvätil krásny barokový kostol 1. júla 1657 v Trenčíne.

Prvý výročitý deň posviacky odbavil sám spomenutý arcibiskup Lippay. Popoludní šiel v sprievode jezuitov na Veľkú Skalku, kde žiaci gymnázia vítali ho divadelnou hrou.

Keď sa jezuiti hmotne trocha zmohli, rozhodli sa, že si postavია novú Skalku. Bolo toho veľmi treba, lebo tento ich prvý útulok na Považí už roky hrozil padnutím. Prácu začali roku 1667.

Sú to terajšie, v rumoch ležiace múry. 280 rokov uplynulo od stavby. Z toho prastarého kláštora, čo r. 1220 vystavil Jakub, nitriansky biskup, niet inej pamiatky, iba materiál, z ktorého upotrebili jezuiti väčšiu časťku na spomenutú novostavbu Veľkej Skalky.

Táto práca trvala tri roky.

Potom začali okrašľovať izby, najmä jedáleň, plastickou ozdobou, pri ktorej neupotrebili vody, ale vajec, vína a oleja. (Opus plasticum ex commixtione ovorum, vini et olei.)

Keď po kuruckých vojnách nastaly tichšie časy, kláštor Veľkej Skalky nadobudol novej krásy, hoci jezuiti mali piné ruky práce, lebo takmer od základov stavali v meste kostol, čo 14. mája 1708 úplne vyhořel i s celým mestom. Veľká Skalka potrebovala mnoho práce, aby sa stala „tusculumom“, kde by pátri a novíci našli oddychu po ťažkej práci.

R. 1717 znova postavili kaplnku sv. Ondreja a Beňadika a nasadili na ňu novú kupolu. Zrútili starú vežu a vystavili novú, aby vysoko vyčnievala nad kláštorom.

Ký div, že od tých čias nazývajú Skalku tusculum nostrum — letohrádkom.

R. 1728 ozdobili plastickou dekoráciou izby a chodby kláštora. Nasledujúceho roku zadoväžili do kaplnky malý organ. R. 1735 zasadili 180 nových kamenných schodov, vedúcich od

cesty nahor až ku klášturu. R. 1742 okrášlili jedáleň veľkými obrazmi patrónov miesta: sv. Ondreja a Beňadika. Pristavili novú časť, lebo už ich bolo aj s novícmi 76.

Poslednú veľkú reparáciu previedli r. 1768, teda piatimi rokmi pred zrušením ich rehole, keď všetky budovy pokryli novou strechou.

9. Malá Skalka.

Malou Skalkou sa menoval ten kostolík, čo r. 1924 bol renovovaný. Stojí na strmej skale, odkiaľ podľa povesti zbojníci shodili do Váhu sväté telo zavraždeného Beňadika.

Kostolík už r. 1208 sa spomína v listinách (Ecclesiae S. Benedicti), teda je starší ako Veľká Skalka. Svätýňa je pôvodná a románskeho štýlu.

Podľa citovaného záznamu z listiny Tomáša, nitrianskeho župana, kostolík bol venovaný úcte martýra Beňadika. V zápiskoch trenčianskych jezuitov z roku 1645 však čítame, že vtedy už slúžil na slávu Panny Márie (Aedes B. Virginis, in edita rupe ad Wagum sita, unde S. Benedictus Martyr in eundem fluvium precipitatus dicitur.) Posvätený bol na počesť Nanebevzatia Panny Márie, a hlavný sviatok mal 15. augusta. Vtedy sa tu šlo každoročne na 15–20.000 Slovákov. Trenčania sem chodievali i na sv. Mária a na druhý krížový deň.

Kaplnka pôvodne nemala veže, až r. 1713,

keď ju jezuiti renovovali, pristavili k nej aj vežu. Terajšia jej veľkosť pochádza z r. 1745, keď postavili k nej dve jednoduché veže. (Anno 1745 tempellum Parvae Skalkae ampliatum est, addictis duobus inelegantibus turrulis.)

Tento kostolík bol prvým útočišťom Trenčanov a okolitého katolíckeho ľudu, kde začali chodiť na služby božie roku 1645.

R. 1660 jezuiti previedli na kostoliku väčšiu opravu, keď ho ozdobili aj zvnútra plastickou dekoráciou.

R. 1679 Michal Skerlec, rektor jezuitov, vydláždil ho štvorcovým kameňom a postavil v ňom nový utešený (gratiosum) oltár.

R. 1695 starosta Trenčína daroval kostolíku lavice za 12 zl., grófka Eva Forgáčová kazateľnicu a nepomenovaný mecén 50 zl. na oltár sv. Jozefa, čo aj postavili.

Po kurucko-labancských vojnách r. 1711 bolo treba dôkladnej renovácie.

R. 1728 postavili tu intarзованú spovednicu, akú vidíme v kostole piaristov, predtým jezuitov, v Trenčie.

R. 1749 upravili tu hrob Krista Pána. Na Veľký piatok viedli sem veľkú procesiu: bola tam kázeň o umučení Pána a poklona pred Ukrižovaným, ktorú slávnosť od tých čias každý rok opakovali.

Poslednú opravu jezuiti previedli r. 1768, keď kostolík pokryli novou strechou.

Takto sa stala Malá Skalka obľúbeným pútnickým miestom nielen Považia, ale i Moravy.

10. Malá Skalka — Kalvária.

Jezuiti 8. okt. 1676 postavili a posvätili na Malej Skalke tri kríže, prostredný s Kristom. Na túto slávnosť sa išlo do 25.000 veriacich. A od toho dňa Malá Skalka sa menuje i Kalváriou.

R. 1696 „renovatae sunt cruces in Skalka, in monte Calvariae — obnovili sme kríže na Malej Skalke, čiže na Kalvárii“ — čítame v záznamoch jezuitov.

Neskoršie postavili tu ozajstnú kalváriu so 14 štáciami, ozdobenými umeleckými obrazmi. Štácie boli postavené na svahu tohto miesta.

R. 1715 postavili nové kríže. Vynikal vraj najmä obraz Kristov, nádherné dielo viedenského sochára.

Keď teda naši otcovia išli na Malú Skalku, putovali na Kalváriu, ktoré pomenovanie od tých čias vymizlo celkom z pamäti.

Pisateľ týchto riadkov, povzbudený neúnavnou horlivosťou starých pátrov jezuitov, r. 1928 dal postaviť pred kostolikom, kde stály tie tri kríže, 5 1/2 m vysoký žulový kríž za 6.500 Kčs, čo nasbíeral z mláďarov veriacich. Kríž neporušene stojí tam i teraz.

Posvätil ho R. Mész, vtedajší trenčiansky opát-farár, na sviatok sv. Beňadika a Ondreja r. 1928. Na opravu je uložených 2.000 Kčs.

11. Od zrušenia rehole jezuitov po reštauráciu kostolika na Veľkej Skalke (1773-1853).

Pápež Klement XIV. zrušil rehoľu jezuitov 21. júla 1773. Trenčiansky jezuitský kláštor sa zavrel 21. októbra toho istého roku. Vyučovanie na gymnáziu sa začalo až 4. dec. exjezuitmi.

Veľký majetok jezuitov zhabal štát a utvoril z neho Študijný fond. Trenčiansky majetok bol odhadnutý na 212.000 zl., v čom bol aj majetok Skalky.

Táto hrabivosť mala smutné následky pre Skalku. Už r. 1782 zaznačil piarista: „Vysoká Camera aj nám ponúkla Skalku, ale nemohli ju prijať, lebo jej oprava by stála veľa peňazí, a všetko to, z čoho by sa mohla reparácia kryť, nám odopreli.“

Ponúkli ju aj trenčianskemu farárovi, ale ani on nemohol prevziať tie farchy a opravy bez hmotnej podpory. Nato prideliť ju fare v Skale-Novejsi, kam patrí aj teraz.

Po odchode jezuitov záujem o Skalku klesol. Napr. 17. júla 1778 takmer iba školská mládež zúčastnila sa na procesii. R. 1792 snáhi zvo-

ny a uložili ich v archíve opatovského kostola.

128-ročná apoštolská práca jezuitov, venovaná Skalke, za 20 rokov vyšla úplne navivoč.

Srdce zabolí človeka, keď číta slová horlivého trenčianskeho farára Ľudovíta Stáreka (1845—1863). Píše: „Kostol Skalky dlhší čas stál neporušený, ale bez služieb božích. A teraz (1845) dvere vyvalené, oltáre zrúcané, sakristia zničená a vo svätyni rastie tráva. Okná povypadaly, omietka odpadla. Povala hrozí spadnutím. V takomto smutnom stave som našiel kostolík, keď som prišiel do Trenčína. Horko som zaplakal nad spustošením najsvätejšieho miesta.“

Istý piarista r. 1856 zaznačil toto: „R. 1826 ako klerik rád som chodieval na Skalku. Služieb božích už tam nebolo. Keďže sa o kostolík nik nestaral, začal sa ruínať. Bránu vyvalil vietor, okná povypadaly a sv. miesto stalo sa skrýšou zveri a sôv. A keď som sa teraz po tridsiatich rokoch vrátil do Trenčína, prvou mojou povinnosťou bolo, aby som navštívil toto sv. miesto. Žalosť mi zaliala srdce: svätynia, sakristia a čiastka lode ešte má klenbu, ale kostolík a dve veže už sú bez strechy. Okná vyvalené a podlahu zarastla tráva. Oltáre zrúcané a sovy húkajú tam, kde kedysi pobožný slovenský ľud chválil Boha. Tento v rumoch ležiaci kostolík dosvedčuje našu ľahostajnosť a neveru.“

Znie to ako výrok spravodlivého súdu.

12. Reštaurácia kostolíka Veľkej Skalky.

Kostolík na Veľkej Skalke reštauroval už spomenutý Ľudovít Stárek r. 1853. S reštauráciou bol hotový v júli r. 1853. Všetko obnovil zvonku, znútra. Postavil novú vežu, chór, sakristiu a nový oltár. Obraz sv. Beňadika namaloval maliar Filip Jatler. Pod kostolíkom upravili hrob Krista Pána.

Na posviacku, ktorá bola 17. júla 1853, šlo sa vyše 15.000 ľudí. Kázne a sv. omše boli po posviacke kostolíka dnu a vonku.

Tak ožila Veľká Skalka a pamiatka sv. Ondreja a Beňadika po 60 rokoch.

Keď Ľudovít Stárek zomrel 22. marca 1863, celé Považie ho oplakávalo. Je pochovaný na starom cintoríne, kde veľký železný kríž označuje jeho hrob.

13. Malá Skalka obnovená.

Slávny deň 23. júla 1924 žije v živej pamäti nielen tých 30.000 veriacich, čo sa zúčastnili posviacky renovovaného kostolíka Malej Skalky, ale aj všetkých verných Slovákov. Bol to deň nesmiernej radosti z vybudovania nového stánku viery, nádeje a lásky.

Myšlienka reštaurovať tento kostolík zrodila sa súvisle s vysviackou troch slovenských

biskupov 13. februára 1921. Ujal sa jej sám biskup Dr. Karol Kmeľko s dvoma horlivými kňazmi: Dr. J. Búdayom a J. Pöstényim. Rozposlali výzvu o milodary po Slovensku a do Ameriky. Slovenský ľud im porozumel. Veľké sumy prichádzaly na nitriansky biskupský úrad, takže za krátky čas bolo pohromade 573.516 Kčs, ku ktorej sume prispel Dr. Karol Kmeľko Kčs 130.000, štát subvenciou Kčs 59.400, Pavol Ly-sický, Lansford, Amerika Kčs 20.000, veriaci Bratislava Kčs 18.700 atď.

Reštaurácia kostolíka stála 392.849 Kčs. Aj s vnútorným zariadením 430.299 Kčs. Čo ostalo, bolo venované misiám a pátrom redemptoristom v Kostolnej pri Trenčíne, ako správcom Malej Skalky.

Na veži sú tri zvony. Jeden daroval nebohý dekan Jozef Gálík a dva zadovážili sme z milodarov s Msgr. A. Marsinom. Nasbíerali sme na ne 21.000 Kčs.

Nadišiel očakávaný deň 23. júla 1924. Krásne Považie sa oblieklo do sviatočného rúcha. S každej strany prichádzajú procesie so spevom, ako by naši starí predkovia boli povstávali zo svojich tichých hrobov. Ožili vo svojich vnukoch. Všade nadšenie, radosť, chválospev, vrúcna modlitba a radostné slzy. Dietky, panny, ženy, mládenci, mužovia, starci so sopätými rukami, ovenčenými pátričkami, naplňujú cestu a široké tónisté miesto okolo kostolíka.

Po posviacke nitriansky biskup Dr. Karol

Kmeľko obetoval v ňom prvú sv. omšu. Od r. 1790 prvý raz zaznel tu radostný spev: Gloria in excelsis Deo!...

Ľudia padajú na kolena a hlboko sa kľanú Najvyššiemu, že sa dožili tohto dňa.

Pre ostatných pútnikov biskup Ján Vojtašák slúžil sv. omšu pred kostolíkom a opát R. Misz v zelenej hore. Po evanjeliu kázne mal Dr. Buday, kanonik-poslanec, a v hore Ladislav Chmielovský, dolnosúčanský farár. Čo je dážď suchej zemi, to boli ich slová smädnej duši Slovákov.

Tak sa stal tento posvätný deň nezapomuteľným na večné časy.

OBSAH:

	Strana:
Úvodom	3
Rozdelenie látky	4
Za Matúša Čáka	5
Od smrti Matúšovej po dobytie trencianskeho hradu (1321—1528)	7
Od dobytia hradu po príchod jezuitov (1528—1645)	8
Príchod jezuitov na Skalku	10
Začiatok práce	11
Obnovenie Veľkej Skalky	12
Malá Skalka	14
Malá Skalka — Kalvária	16
Od zrušenia rehole jezuitov po reštauráciu kostolíka na Veľkej Skalke (1773—1853)	17
Reštaurácia kostolíka Veľkej Skalky	19
Malá Skalka obnovená	19

AUGUSTÍN SLEZÁK

STAVITEL

//

MALACKY

Nitrianske mlyny a lupárne

úč. spol., Nitra

Závod v Trenčíne

Telefon č. 2441

VEĽKÁ DROGERIA

Stalinovo nám. 13 - Telefon 20-47

Kozmetika - Fotopotrebu
Chemické články

Bižutéria každého druhu

Temná komora zdarma k použitiu

Výborne si pochutnáte na
údeninách a konzervách fy:

Telefon 20-89

Hlav. obchod: Sládkovičova ul.
Pod mestskou vežou

Filiálka I: Ďurčekova ul. 16

Filiálka II: Bratislavská cesta

Filiálka III: Na Sihoti

a 9 ďalších predajní v rôznych
mestách Slovenska